

Profesní vidění učitelů

- vidění situace, které je podmíněno příslušností k určité profesi - archeolog a farmář vidí rozdílné jevy ve stejném kousku hlíny" (Goodwin, 1994, s. 606)
- professional vision (Goodwin, 1994; Sherin, 2007), professionelle Wahrnehmung (Seidel et al., 2011)
- dva subprocesy – noticing (všímání si) / selective attention (výběrové zaměření pozornosti) a knowledge-based reasoning (uvažování založené na vědění)

Uvažování založené na vědění

- reprezentování – vědomá pozornost, (vnitřní) deskriptivní vyjadřování, pojmenovávání;
- interpretování – učitelovo rozumnění situací, odhad jevů a vztahů mezi jevy, které nelze přímo pozorovat;
- vysvětlování – použití obecných principů a znalostí k porozumění dané situaci;
- predikování – odhad následků jednání učitele i důsledků celé situace a odhad budoucího stavu;
- hodnocení – zaujetí pozitivního nebo negativního postoje k situaci;
- navrhování alternativ a alterací – návrh jiného přístupu k situaci nebo konkrétního postupu. (Minaříková & Janík, 2012)

navrhování alternativ a alterací

hodnocení

predikování

vysvětlování

interpretování

reprezentování

identifikování

výuková situace

IVŠV VideoWeb

- elektronické učební prostředí
- využívá videozáznamy z reálných hodin v kombinaci s otázkami a úkoly
- hodiny pořázené v rámci IVŠV videostudií a projektu Virtuální hospitace
- diagnostické a intervenční moduly

This extract is taken from the start of a conversation lesson taught by a native speaker in a matricula preparation class at a gymnasium. The teacher had introduced the activity, which is a formal debate in two teams. The teams have to agree or disagree with the proposition "Factories are ignorant, but our ignorance is worse". The students know the topic beforehand and had a chance to prepare their arguments before the lesson.

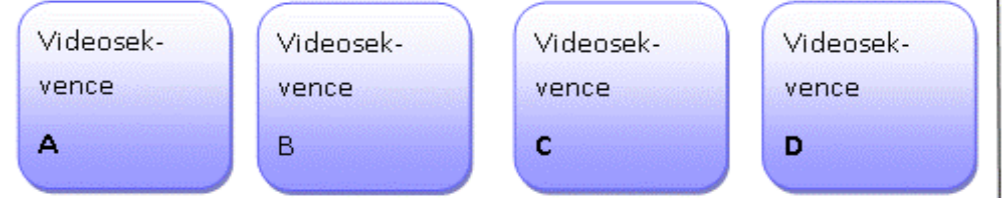
Please comment on the classroom situation you have just observed (at least 100 words). You can watch the video as many times as you need.

Answer:

The introduction seemed to be very nice and relaxed and the teacher knew what he was doing. First he divided the class into 2 teams and decided which team will be AGREE and which DISAGREE team. Then he flipped a coin and a team could decide if they'll go first or second. He had mentioned pros and cons of going first. He also mentioned that it was harder to disagree than to agree. The introduction was very nice. However, it was very teacher-centered. Perhaps, he could have asked students some questions about the advantages and disadvantages of going first or agreeing or disagreeing or also about what is on the sides of the coin. Otherwise it was very nice.

Diagnostický modul 1

Část 1—Obecné otázky

Please comment on the classroom situation you have just observed (at least 100 words). You can watch the video as many times as you need.

Část 2—Konkrétní otázky

- Otázky cílené na:
- Popis
 - Predikci
 - Alteraci
 - Interpretaci a vysvětlení
 - Hodnocení

Obrázek 1. Struktura Diagnostického modulu 1 v IVŠV Videowebu

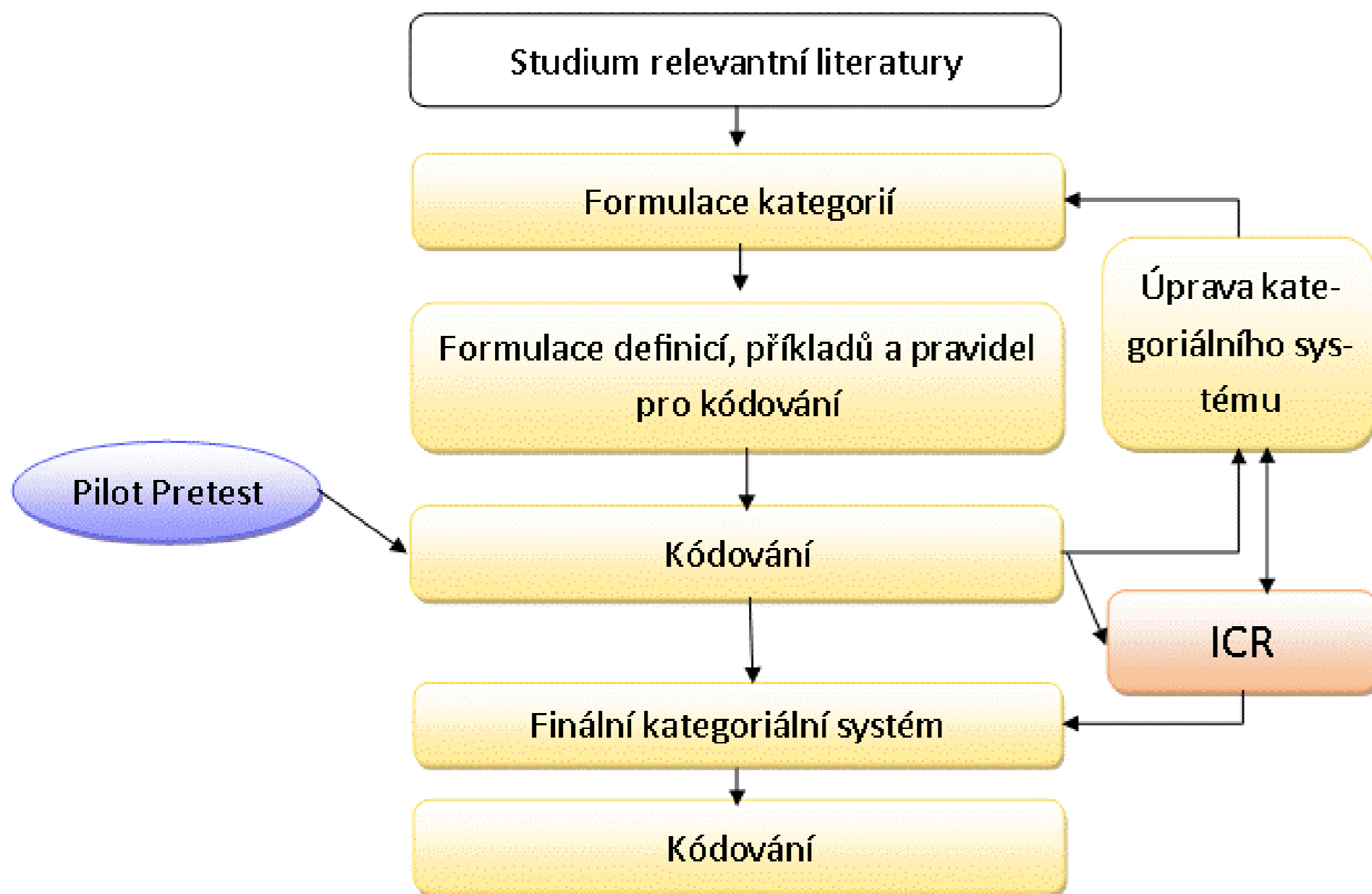
Metodologie

Cíl: Prozkoumat povahu uvažování založeného na vědění u studentů učitelství AJ

Vzorek pilotní studie: 15 studentů učitelství AJ (různé formy studia a ročníky), kteří se dobrovolně přihlásili do předmětu Videoweb v podzimním semestru 2012

Sběr dat: studenti odpovídají online v prostředí Moodle na otázky vztahující se k vybraným videosekvencím.

Analýza dat: kvalitativní obsahová analýza odpovědí studentů

Obrázek 2. Postup kvalitativní obsahové analýzy v rámci pilotní studie

Tabulka 1

Kategoriální systém - uvažování založené na vědění

Typ výřezů	Obsahové vymezení	Příklad z dat (tučně)
Popis / Identifikace	Deskriptivní vyjádření.	The fact that the teacher distributed the worksheets herself might have been changed, learners could have done it, but it must have been done because of time. Přímo pozorovatelné.
Interpretace	Výrok vyjadřuje to, jak respondent rozumí situaci – tzn. odhad jevů a vztahů mezi jevy, které nejsou přímo pozorovatelné.	The fact that the teacher distributed the worksheets herself might have been changed, learners could have done it, but it must have been done because of time. Ze situace (informací o kontextu, projevu učitele apod.) vyvozuje důvod, proč učitelka zvolila daný postup (tzn. rozdala pracovní listy sama) – není přímo pozorovatelné.
Vysvětlení	Formulování obecných principů, ať už s odvoláním na teorie/autorů/literaturu či bez. Jedná se o obecné vyjádření!	I would greet the learners and let them answer, which could build a stereotypical behaviour to the class..... and such repeated behaviour brings positive results. Respondent vyjadřuje obecné pravidlo (bez odkazu na formální teorie).
Predikce	Odhad následků jednání učitele a důsledků celé situace (pro učení žáků, jejich motivaci, emocionální naladění apod.), také odhad budoucího stavu – např. nutnost opakování v příští hodině).	I would greet the learners and let them answer, which could build a stereotypical behaviour to the class..... and such repeated behaviour brings positive results. Odhad důsledku alterace.
Hodnocení	Hodnocení je vyjádření pozitivního nebo negativního postoje k pozorované skutečnosti. Může být vyjádřeno explicitně (např. dobrá organizace) nebo skrytě (např. Učitel vůbec žáky neopravuje - jedná se o popis, ale zároveň i o hodnocení).	The overall atmosphere and teacher's class management seems to be fine and friendly. Pozitivní hodnocení pozorovaných jevů.
Alterace	Pro nás představuje alternativní řešení situace nebo jiný přístup k ní, který respondent považuje za vhodnější nebo také možný.	The fact that the teacher distributed the worksheets herself might have been changed, learners could have done it, but it must have been done because of time. Návrh změny - nevyjádřen pomocí první osoby jednotného čísla.
Ostatní	Výroky, které ukazují na to, jak respondenti o situaci přemýšleli, ale nezapadají do žádné z výše zmíněných kategorií. Jsou to jednotky, které by se mohly dále analyzovat nebo nabízejí vytvoření nové kategorie.	I'm keen on the interactive board in the class.
Jiné	Jedná se o výroky spíše organizačního charakteru. Jednotka nespadá do žádné z výše uvedených kategorií, ale nemá potenciál pro další analýzu ani pro vytvoření nové kategorie.	I could not hear the teacher very well.

Příklad kódování

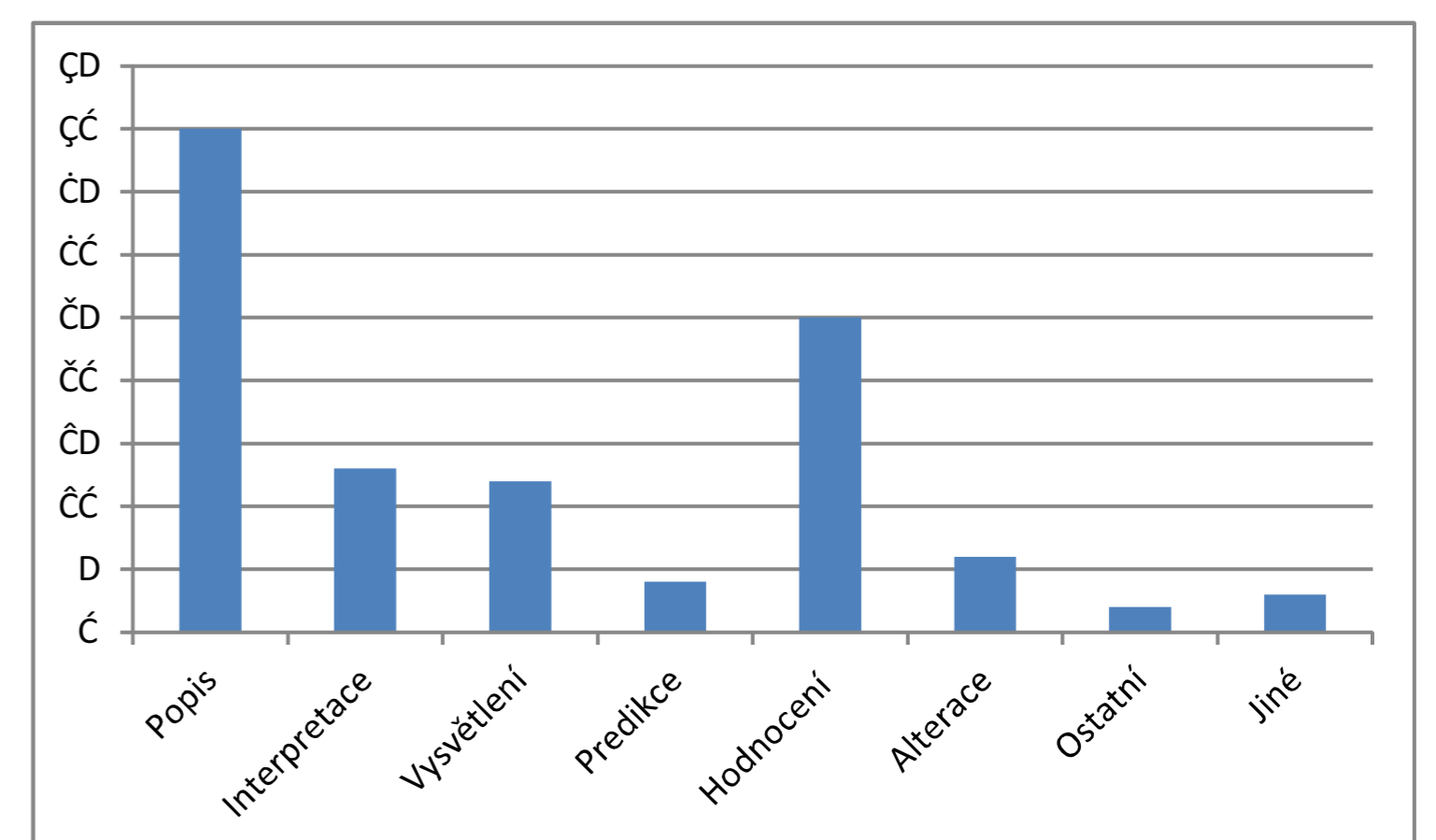
[Maybe one comment to handing out the papers]^{popis} - [the teacher did it in the way]^{popis} [I would probably do it myself]^{ostatní}, [however I know that according to what I was taught at teacher training (CELTA)]^{vysvětlení}, [some of it was wrong]^{hodnocení} - [first the teacher should demonstrate what the students are supposed to do]^{alterace}, [pointing at the paper]^{popis}, etc. and [only after hand out any materials]^{alterace}, [but actually the crossword was self-explanatory]^{interpretace}, [so it wouldn't be a problem]^{predikce} [if they stopped listen to her]^{popis} [(because of reading the handout...)]^{popis}

Reliabilita

Tabulka 1
Reliabilita kategoriálního systému (shoda dvou kódovatelů)

	ÍČNM (v %)	Cohenov a Kappa	Počet shod	Počet neshod	Počet jednotek
Kategoriální systém	88,6%	0,850	93	12	105
Popis/Identifikace	91,4%	0,819	96	9	105
Interpretace	92,4%	0,649	97	8	105
Vysvětlení	98,1%	0,912	103	2	105
Predikce	98,1%	0,740	103	2	105
Hodnocení	98,1%	0,946	103	2	105
Alterace	100,0%	1,000	105	0	105
Ostatní	99,0%	0,662	104	1	105
Jiné	100,0%	1,000	105	0	105

Vybrané výsledky pilotní studie

Obrázek 3. Výsledky z pilotního kódování - zastoupení jednotlivých kategorií ve výpovědích studentů (počet jednotek analýzy n = 105)

Literatura

- Goodwin, C. (1994). Professional vision. *American Anthropologist*, 96(3), 606–633.
 Minaříková, E., & Janík, T. (2012). Profesní vidění učitelů: od hledání pojmu k možnostem jeho uchopení. *Pedagogická orientace*, 22(2), 181–204.
 Seidel, T., Stürmer, K., Blomberg, G., Kobarg, M., & Schwindt, K. (2011). Teacher learning from analysis of videotaped classroom situations: Does it make a difference whether teachers observe their own teaching or that of others? *Teaching and Teacher Education*, 27(2), 259–267.
 Sherin, M. G. (2007). The development of teachers' professional vision in video clubs. In R. Goldman, R. Pea, B. Barron, & S. J. Derry (Eds.), *Video research in the learning sciences* (s. 383–396). London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Kontakt na autora

Mgr. Eva Minaříková, Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Institut výzkumu školního vzdělávání, Poříčí 31, Brno 603 00, eminarikova@seznam.cz
 Vznik prezentace byl podpořen Stipendijním fondem PdF MU.